

визначення пріоритетів розвитку національної економіки і спрямування ресурсів на їх досягнення, політичної консолідації суспільства, співпраці влади та бізнесу.

Список літератури: 1. Економічне становище України за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua 2. Соціально-економічний розвиток України за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua 3. Валовой внутр-ренний продукт России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.gks.ru / dok_2010 4. Index of economic freedom 2011 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://herstage.org/Index/Ranking.aspx>. 5. Американська дослідницька група. Transparency International. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.transparency.org

*Касян Л. А., Іващенко М. В.
м. Харків, Україна*

РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ

Україно-російські відносини – одна з основних і найбільш дискусійних тем як в експертному середовищі, так і в засобах масової інформації. Рівень дискусії і питання, які в її процесі піднімаються, звичайно ж, різняться. Однак при їх характеристиці завжди існує небезпека викривлень внаслідок недостатнього розуміння ситуації, упередженості, або цілеспрямованої дезінформації. Щоб цього уникнути необхідно зважено підходити до будь-яких оцінок процесів, що відбуваються між країнами. Треба усвідомлювати, що співпраця України з РФ є не те що необхідною, а просто неминучою. В даному контексті особливої ваги набувають питання, пов'язані із позиціями сторін у процесі співробітництва.

Одним з головних торговельних партнерів України є Російська Федерація. На неї припадає майже 78% обсягу імпорту і 55% обсягу експорту. У структурі експорту України до Росії найбільшу частку має продукція глибокої чи достатньо глибокої переробки: на товари припадає 55,7% обсягу експорту, на послуги – 44,3%. Загалом у товарній структурі українського експорту переважає продукція металургійної промисловості (16,3%), машинобудування (13,8%), харчової промисловості (8,8%), хімічної промисловості (9,3%), а також мінеральні продукти і руди металів (1,7%). Структура імпорту свідчить про стійку залежність України від імпорту енергоносіїв з Росії, таких як газ, нафта, нафтопродукти, на які припадає 68,8 % обсягу імпортованих поставок. Решта імпорту розподіляється між продукцією машинобудівної, хімічної, металургійної, гірничорудної промисловості, деревиною і продукцією деревообробки.

Російсько-українські відносини завжди займали особливе місце в системі зовнішньо – та внутрішньополітичних пріоритетів України й Росії. Багатовікова історія співіснування двох країн і народів у єдиному цивілізаційному, економічному, культурному, державно-адміністративному контексті вирішальним чином впливає на двостороннє співробітництво тепер уже незалежних і суверенних держав. Очевидно, що інституціональна спільність минулого неминуче обумовлює певну спільність майбутнього.

Відносини Росії з Україною у 90-х роках розвивались досить непросто. На них негативно позначився тягар багатьох проблем, що дісталися у спадщину від СРСР: питання правонаступництва, проблема ядерного роззброєння, територіальні претензії, економічна співпраця, інформаційний простір, російськомовний чинник та ін. До 1997 р. двосторонні українсько-російські відносини регулювалися Договором про основи відносин між двома

**ПЕРЕЯСЛАВСКАЯ РАДА: ЕЁ ИСТОРИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ
И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВОСТОЧНОСЛАВЯНСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ**

країнами від 19 листопада 1990 р., а відсутність повноцінного широкомасштабного політичного договору між двома країнами в цей період давалася взнаки при вирішенні багатьох проблем і питань. І хоча на той час договірна база двосторонніх відносин складалася з більш ніж 140 міждержавних і галузевих угод, рівень державних взаємовідносин розвивався загалом надто нерівномірно. Подальшій активізації співробітництва, нарощуванню темпів ділового партнерства заважала зайва політизація відносин, зокрема щодо проблем Чорноморського флоту та статусу Севастополя.

Високий рівень економічної взаємозалежності Росії і України, які ще донедавна були складовими єдиного економічного комплексу, як і значна залежність господарського комплексу України від імпорту окремих видів енергоносіїв та сировини з Росії, зумовлювали особливий характер українсько-російських економічних відносин. Проте, політика РФ щодо України у сфері зовнішньої торгівлі, починаючи з 1991 р., була надзвичайно жорсткою і далеко не завжди визначалась її економічними інтересами. Ключовим у цьому аспекті слід вважати питання про створення зони вільної торгівлі. На тлі тенденції до інтеграції в СНД у цілому й у двосторонніх відносинах країн-членів Співдружності протягом 11 років не вирішувалося питання навіть щодо подолання першого щабля цього процесу – зони вільної торгівлі (угоду про створення цієї зони укладено між Україною і РФ ще у 1994 р.). Проте РФ в односторонньому порядку вилучила з режиму вільної торгівлі всі найбільш важливі для України товари (енергоносії, сировину, кольорові метали, ліс тощо, всього до 300 видів товарів) і тим самим звела дію цієї угоди нанівець.

Росія також багато в чому залежала від України, яка постачала їй стратегічну сировину – марганець, титан, уран, хром, деякі унікальні для її стратегічних сил комплектуючі військової техніки та озброєнь тощо. Крім того, Україна виробляла запасні частини до діючого устаткування та техніки, напівфабрикати, комплектуючі для значної кількості підприємств Росії. Слід зазначити, що на межі ХХ–ХХІ ст. російський капітал значно активізувався на українському ринку. Так, під цілковитий контроль росіян перейшли всі НПЗ України, крім «Галичини», вся алюмінієва галузь, інші важливі промислові об'єкти в Україні.

Загальний товарообіг України з Російською Федерацією за 2010 рік становив 35626,3 млн дол. США і збільшився у порівнянні з 2009 роком на 13895,4 млн дол. США або на 63,9% (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка торгівлі товарами з Російською Федерацією за 2006–2010 роки (млн. дол. США)

Показники	2006	2007	2008	2009	2010	2007/ 2006 %	2008/ 2007 %	2009/ 2008 %	2010/ 2009 %
Експорт	8650,7	12668,3	15739,1	8495,1	13428,2	146,4	124,2	54	158,1
Імпорт	13787	16837,6	19414,2	13235,8	22198,1	122,1	115,3	68,2	167,7
Сальдо	-5136,3	-4169,3	-3675,1	-4740,7	-8769,9	81,2	88,2	128,9	184,9
Товарообіг	22437,7	29505,9	35153,3	21730,9	35626,3	131,5	119,1	61,8	163,9

Експорт товарів у порівнянні з 2009 роком збільшився на 4933,1 млн дол. США або на 58,1%, та становив 13428,2 млн дол. США.

У структурі загального українського експорту за 2009 рік товари займають 71,1% (у 2008 році – 80,3%).

У структурі експорту товарів найбільш вагомими були наступні групи (табл. 2).

Таблица 2 – Структура экспорту товарів за 2008–2009 роки

Показники	2009	2008
Продукція машинобудування	34,4%	39,4%
Продукція металургійної промисловості	19,0%	24,4%
Продовольча продукція	16,3%	12,2%
Продукція хімічної промисловості	9,7%	7,8%

Імпорт товарів у порівнянні з 2008 роком зменшився на 6178,4 млн дол. США або на 31,8%, і становив 13235,8 млн дол. США (таблиця 3).

У структурі загального українського імпорту за 2009 рік товари займають 95,3% (у 2008 році – 95,6%).

У структурі імпорту товарів найбільш вагомими були наступні групи (табл. 3).

Таблиця 3 – Структура імпорту товарів за 2008–2009 роки

Показники	2009	2008
Енергоносії	61,9%	44,7%
Продукція хімічної промисловості	10,5%	10,2%
Продукція машинобудування	10,7%	20,3%
Продукція металургійної промисловості	6,1%	14,0%

Сальдо у торгівлі товарами негативне і становило 4740,7 млн дол. США, та у порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилось на 1065,6 млн дол. США (у 2008 році від'ємне сальдо становило 3675,1 млн дол. США). Коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2009 році становив 0,64 (у 2008 році – 0,81).

Але ж, існують і певні проблеми в становленні економічних взаємовідносин в партнерстві наших країн. До основних об'єктивних чинників, що ускладнюють рівноправне співробітництво України з Росією, слід віднести такі. З боку України: незавершеність формування національної держави, надмірна, незбалансована інтеграція національного господарства у неререформований простір СНД, висока ступінь залежності від імпортичних джерел енергопостачання та окремих видів сировини.

Проте найбільшою перешкодою на шляху становлення рівноправних міждержавних взаємин є позиція самої Росії. Перше і, мабуть, найголовніше полягає в тому, що серед населення Росії панує уявлення про Україну як органічну частину Росії. Слов'янська спорідненість обох народів сприяє посиленню таких уявлень.

Ще один важливий чинник - внутрішня нестабільність в Росії, пов'язана з прагненням різних політичних еліт та угруповань прийти до влади (їх політика по відношенню до України досить часто відрізняється), а окремих автономій - домогтися більшої самостійності або й незалежності.

Крім того, відносини сьогодні ускладнюються протиріччями Євразійської інтеграції, питання про яку гостро постало перед Україною.

Таким чином, українсько-російські відносини відіграють центральну роль як у розвитку внутрішньополітичної ситуації в Україні, так і в формуванні її зовнішньополітичного курсу. Відповідно економічний добробут, енергобезпека, політична стабільність, забезпечення демократичних прав і свобод громадян, реалізація курсу на європейську інтеграцію, – всі ці аспекти значною мірою залежатимуть від характеру спів-праці між Києвом і Москвою.

Втім, поточний стан українсько-російських відносин вказує на доволі низьку вірогідність реалізації оптимістичного сценарію за відсутності зовнішніх стимулів, здатних змінити наявні тенденції. Ключовий вплив на відносини між Україною та Росією продовжують здійснювати глобальний чинник формування багатополлярної міжнародної системи із зростанням впливу регіональних центрів сили та регіональний чинник взаємодії між провідними гравцями у східноєвропейському регіоні (РФ, ЄС і США).

Список літератури: 1. Білик Ю. Д. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство. / Ю. Д. Білик – К.: Урожай, 2004. – 288 с. 2. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини: підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков – К.: Кондор, 2005 – С. 55–62. 3. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник. / В. Є. Новицький – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с. 4. Пузанов І. І. Теоретичні моделі формування умов сучасної зовнішньої торгівлі / І.І.Пузанов // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Вип. 55. Частина II. – К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2005. – 298 с. 5. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [<http://www.rada.gov.ua>] 6. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики [www.ukrstat.gov.ua] 7. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=45205312&cat_id=3211778]

*Климова Н. І., Шахова О. О.
м. Харків, Україна*

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ НОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Вступ. Відносини України з Росією є дуже важливими для стабільності інвестиційного клімату та макроекономічного середовища країни. Зокрема, Росія є основним торговим партнером України і постачає країні більшу частку природного газу, а також займає провідне місце серед інвесторів в банківську сферу. Тому, актуальним є питання залучення прямих іноземних інвестицій в Україну, які, перш за все, несуть з собою науково-технічний прогрес, додатковий капітал в країну та спрямовують до інтернаціонального простору. Все це стимулює Україну до досягнення інвестиційно-привабливого клімату в державі, але існує низка проблем, які заважають активно проводити залучення ПІІ в країну.

Характерною особливістю сучасного стану залучення прямих іноземних інвестицій є їх активне залучення. Починаючи з 2010 року, в Україні почали зростати ПІІ, все це пояснюється тим, що закінчилась криза, інвестори почали вкладати свої кошти у нові проекти, в свою чергу, в Україні прослідковується низка правових реформ, пов'язаних з залучення ПІІ.

Надзвичайно гостра актуальність обумовлює високий інтерес науковців до цієї проблеми. Дослідженням питань залучення прямих іноземних інвестицій та їх ролі в економіці займалось багато вчених і дослідників, як вітчизняних, так і зарубіжних. Серед вітчизняних вчених можна виділити таких науковців як Гаврилюк О. В., Любімов В. І., Харламова Г. О., Балацького Е., Павличенко Р., Грицаєнко І. А., чиї наукові здобутки мають значне наукове і практичне значення.

Мета статті. Мета даної статті є аналіз сучасного стану партнерських відносин України та Російської Федерації, щодо залучення прямих іноземних інвестицій; виявлення негативних факторів, що впливають на інвестиційний клімат України, а також